

eller ock

att Riksdagen måtte i skrifvelse hos Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t ville utfärda förbud, att gälla till dess lagstiftning i ämnet ägt rum, mot drifvande af sulfatfabrik eller annat industriellt verk, som genom förorenande af luft eller vatten orsakar kringliggande bygd och dess befolkning olägenheter och som icke varit i drift före den 1 januari 1908.

Stockholm den 26 januari 1908.

E. Hägglund.

N:o 40.

Af herr **Enhörning**, *angående skrifvelse till Konungen med begäran om utredning och förslag i fråga om rätt för svenskfödda utlänningar, som återkommit till Sverige, att i riket förvärfva och besitta fast egendom samt idka handel eller annat näringsyrke.*

Sedan länge har man varit medveten om de oerhörda förluster af andlig och fysisk kraft, som emigrationen förorsakar vårt folk. Först på sista tiden har dock uppgiften att söka förebygga emigrationen och i sammanhang därmed också att befordra en återinflyttning till Sverige af våra utvandrande landsmän tillvunnit sig den uppmärksamhet den förtjänar. Det gäller nu att genom ett energiskt och planmässigt arbete söka taga igen hvad som härutinnan under årtionden försummats. Tidpunkten är den lämpligaste för att med kraft börja detta arbete. Särskildt med hänsyn till nu rådande depression inom näringslivet i Förenta Staterna torde icke på länge förutsättningarna för ett framgångsrikt be-
drifvande af arbetet mot utvandringen och för återinflyttningen varit så gynnsamma som för närvarande.

Genom skrifvelse den 30 april 1907 om inrättande af en statens arbetsförmedlingsanstalt till tjänst för i utlandet bosatta svenskar har Riksdagen fäst uppmärksamheten vid ett medel att direkt främja en återinflyttning af utvandrande landsmän. Af ännu större betydelse torde ordnandet af en rationell jordförmedling vara. Framgången af en sådan jord- och arbetsförmedlingsverksamhet beror gifvetvis i första rummet af tillgången på jord och utkomstmöjligheter inom landet. Närmast beror den emellertid på undanröjandet af de direkta hinder för en återinvandring, som sammanhånga med bestående svensk lagstiftning. Genom motioner i båda kamrarna vid innevarande riksdag har redan uppmärksamheten blifvit fäst vid de svårigheter för återinflyttningen, som vållas af vår värnplikts- och äktenskapslagstiftning. Af icke oväsentlig betydelse härutinnan äro emellertid äfven vissa bestämmelser i fråga om gällande rätt för utländsk undersåte att besitta fast egendom och idka näring, för hvilka undertecknad härmed tillåter sig att påkalla Riksdagens uppmärksamhet.

Både i Sverige och Amerika ha svensk-amerikaner betonat, i hvilken grad deras återinflyttning till det gamla landet hindras af bestämmelserna om att utländsk undersåte ej är berättigad att i Sverige förvärfva och besitta fast egendom eller idka handel eller annat näringsyrke utan särskildt därom meddeladt tillstånd.

Detta hinder möter utan tvifvel ett stort antal af dem, som skulle vilja återvända. Bland vårt folk i Förenta Staterna råder nämligen en jämförelsevis stark håg att så fort som möjligt naturaliseras i det nya landet. Af alla svenskfödda män, som vid 1900 års folkräkning bodde inom Förenta Staternas område och uppnått myndighetsåldern, lära vara endast 12 procent, som hvarken blifvit eller anmält sig vilja blifva medborgare i landet.

Från både svenskt och svenskt-amerikanskt håll har framkastats den tanken, att de fri- och rättigheter, som under en lång följd af år tillkommo norska undersåtar i Sverige, borde i lämplig utsträckning kunna tillerkännas i Sverige födda män och kvinnor, som en gång varit svenska medborgare, men blifvit utländska sådana. Kungl. förordningen om utsträckt frihet för Kungl. Maj:ts norska undersåtar att här i riket drifva näring m. m. den 4 juni 1868 innehöll bland annat följande: »Norsk man och norsk kvinna skola vara berättigade att utan särskildt tillstånd i riket vistas och sig bosätta; att reda i skepp för såväl inrikes som utrikes fart, med villkor att hufvudredaren är svensk undersåte och i Sverige bosatt; samt att besitta fast egendom under villkor, om ägaren icke tillika är här bosatt, att alltid hafva ett i orten bosatt ombud. Dessutom skola norsk man och norsk kvinna, när de äro i riket bosatta och mantalsskrifna, äga

att under enahanda villkor, som för svenska undersåtar äro stadgade, idka handel eller annat näringsyrke.»

I detta sammanhang torde jämväl böra erinras om, hurusom tillfälle till erhållande af egnahemslån, enligt kungl. kungörelsen den 17 juni 1904, likaledes är afstängdt för sådana återinvandrare, hvilka ej äro svenska medborgare. Mom. 1, andra stycket, i denna kungörelse innehåller nämligen bland annat följande bestämmelser: »Dylik egnahemslån må ej tilldelas annan än arbetare, man eller kvinna, som är svensk medborgare». I händelse flera eller färre af ofvan upptagna rättigheter att idka näring och besitta fast egendom skulle komma att tillerkännas i Sverige födda män eller kvinnor, som varit svenska medborgare, men blifvit utländska undersåtar, torde i sammanhang härmed äfven för dem böra öppnas möjlighet att erhålla egnahemslån.

De sålunda ifrågasatta undantagsbestämmelserna skulle gifvetvis framför allt komma att tillämpas på återinvandrande *svensk-amerikaner*. Och det bör då erinras, att dessa i alla händelser pläga inom ganska kort tid efter återkomsten blifva upptagna till svenska medborgare och bibehålla enligt en Förenta Staternas lag af den 2 mars 1907 »om medborgares exportation och deras skydd i utlandet» i allt fall icke utan vidtagande af särskilda åtgärder sin amerikanska medborgarrätt under längre tid än två år efter hitkomsten.

Då sålunda en ändring af gällande författningar i ofvan angifvet afseende skulle i hög grad underlätta återinflyttningen af till Amerika utvandrade svenskar utan att densamma kan anses medföra någon risk för missbruk, tillåter sig undertecknad härmed vördsamt hemställa,

att Riksdagen ville besluta att hos Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta snarast möjligt utreda under hvilka förutsättningar och i hvilken utsträckning de rättigheter att i riket förvärfva och besitta fast egendom samt idka handel eller annat näringsyrke, som under unionen med Norge tillkommo norska medborgare, må kunna medgifvas åt till Sverige återkomna svenskfödda utländska undersåtar, och för Riksdagen framlägga på denna utredning grundade förslag.

Stockholm den 25 januari 1908.

E. A. Enhörning.